

ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟΙ ΣΥΜΜΑΧΟΙ Η ΕΛΛΑΔΑ ΚΑΙ Η ΒΟΥΛΓΑΡΙΑ

Η ενδημική πολιτική αστάθεια στη Σόφια ενδιαφέρει άμεσα την Αθήνα διότι συν τοις άλλοις τα τελευταία 15 χρόνια Ελλάδα και Βουλγαρία είναι εν δυνάμει στρατηγικοί σύμμαχοι πέραν του ότι επί πλέον είναι μέλη της Ατλαντικής Συμμαχίας και της Ε.Ε. Στρατηγικά πεδία της διμερούς συνεργασίας τους είναι οι αγωγοί φυσικού αερίου, οι διεθνείς μεταφορές, το προσφυγικό ζήτημα, η οικονομία και η τουρκική απειλή.

Τέλη Μαρτίου φέτος η ελληνική πρεσβεία στη Σόφια ανακοίνωσε ότι η Ελλάδα είναι ο τέταρτος μεγαλύτερος επενδυτής στη Βουλγαρία μετά την Αυστρία, την Ολλανδία και τη Γερμανία. Οι συνολικές ελληνικές επενδύσεις στη Βουλγαρία το 2016 ανήλθαν σε 2,5 δις ευρώ, αυξημένες κατά 100 εκ., σε σχέση με το 2015. Επίσης, το διμερές εμπόριο αυξήθηκε κατά 7%.

Εντωμεταξύ, παρά την αστάθεια και την εγγενή διαφθορά, η βουλγαρική οικονομία -μια από τις δύο φτωχότερες της Ε.Ε.- αναπτύσσεται. Σύμφωνα με τον οργανισμό Invest Bulgaria, τον Ιανουάριο 2017 οι άμεσες ξένες επενδύσεις στη χώρα ανήλθαν σε 54 εκατομμύρια ευρώ σημειώνοντας εκρηκτική άνοδο κατά 92% σε σχέση με τον Ιανουάριο 2016. Παράλληλα στο τέταρτο τρίμηνο του 2016 οι δαπάνες των εργοδοτών για αμοιβές και ασφάλιστρα των εργαζομένων αυξήθηκαν κατά 8%. Οι καταθέσεις στις τράπεζες αυξήθηκαν φέτος κατά 7,6% τον Ιανουάριο και επί πλέον κατά 7,3% τον Φεβρουάριο. Το 2015 μείωσε το εξωτερικό χρέος της κατά 13,2% στο 70,5% του ΑΕΠ που ανέρχονταν στο 92,1% το 2014. Είναι 34,15 δις ευρώ, μεγάλο για τα μεγέθη της αλλά το ελληνικό χρέος είναι υπερδεκαπλάσιο.

Στα μέσα του 20^{ου} αιώνα κανείς δεν μπορούσε να φαντασθεί ότι δύο γειτονικές χώρες θα έφθαναν ποτέ στο σημερινό επίπεδο τόσο στενής συνεργασίας. Προαιώνιοι εχθροί έως τότε ήσαν οι δύο Λαοί πριν και μετά τον καιρό του Βουλγαροκτόνου. Πολύ μίσος και ακόμη περισσότερο αίμα μας χώρισε στη νεώτερη εποχή: Σχίσμα το 1871, Μεγάλη Βουλγαρία το 1878, Μακεδονικός Αγώνας, Β΄ Βαλκανικός Πόλεμος το 1913, δύο Παγκόσμιοι Πόλεμοι και βουλγαρική Κατοχή το 1916-1918 και το 1941-1943, εξόντωση του Ελληνισμού στην Ανατολική Ρωμυλία, στην Μακεδονία ανάμεσα σε Στρυμόνα-Νέστο και στη Δυτική Θράκη. Μετά μας χώρισε ο Εμφύλιος και το Σιδηρούν Παραπέτασμα.

Ύστερα όλα άλλαξαν άρδην, ιδίως όταν τα χτύπησε το Μαγικό Ραβδί της Ε.Ε. Τον κοινό δρόμο είχαν ανοίξει προηγουμένως οι σοφοί Πρόεδροι Τόντορ Ζίβκωφ και Κωνσταντίνος Καραμανλής. Θυμάμαι που στην Κέρκυρα ο Ζίβκωφ είπε του Καραμανλή: *«Να ξέρεις, όμως, πως, άμα πεθάνω, θα αναστηθεί η Μεγάλη Ιδέα μας. Μπέλο Μόρε»*. Γέλασε ο Μακεδών: *«Εμείς θα σας καλέσουμε, Θόδωρε»*.

Και πράγματι μετά τριάντα χρόνια τους καλέσαμε. *Μπέλο Μόρε* είναι η Άσπρη Θάλασσα, το Αιγαίο, και εθνικό όνειρο των Βουλγάρων ήταν η κάθοδος στο Αιγαίο. Η Βουλγαρία, λοιπόν, κατήλθε στο Αιγαίο και παραμένει αφ' ότου εισήλθε στην Ε.Ε. με την θερμή συνηγορία της Ελλάδος. Τα λιμάνια της Θεσσαλονίκης, της Καβάλας και της Αλεξανδρούπολης διακινούν το βουλγαρικό εμπόριο το οποίο εξυπηρετούν φθηνά οι κάθετοι άξονες της Εγνατίας και η νέα διεθνής οδός από την στενωπό της Νυμφαίας. Εκατοντάδες Βούλγαροι, πολίτες της Ευρώπης πια, έχουν αγοράσει βίλες στις τουριστικές ακτές της Καβάλας, της Θράκης και της Χαλκιδικής. Οι βουλγαρικές μεταφορές προς/από την Ευρώπη διεξάγονται μέσω της Εγνατίας Οδού.

Οι αγωγοί φυσικού αερίου και ενωρίτερα πετρελαίου υπήρξαν πεδίο στρατηγικής συνεργασίας, η οποία γνώρισε πολλές διακυμάνσεις και ανατροπές στο άμεσο παρελθόν αλλά ήδη εξισορροπείται. Οι δύο χώρες κατασκευάζουν ήδη τον

κάθετο αγωγό που θα μεταφέρει φυσικό αέριο στη Βουλγαρία από την Αλεξανδρούπολη είτε από τον επίσης κατασκευαζόμενο TAP είτε από τον σταθμό όπου μελλοντικά θα καταλήγει υδροποιημένο το φυσικό αέριο των ΑΟΖ Κύπρου-Ισραήλ-Αιγύπτου. Στις 22 Φεβρουαρίου 2016 ο τότε Πρόεδρος της Βουλγαρίας Ρόσεν Πλεβνέλιεφ συνάντησε τον Κύπριο ομόλογό του Νίκο Αναστασιάδη και δήλωσε ότι «η Κύπρος μπορεί να συμβάλει στην ενεργειακή διαφοροποίηση των χωρών της Νοτιοανατολικής Ευρώπης». Μετά δύο ημέρες ο Πρωθυπουργός Μπόϊκο Μπορίσοφ επισκέφθηκε επίσημα το Ισραήλ και κάλεσε τους Ισραηλινούς επενδυτές. Την ίδια χρονική στιγμή η Σόφια ανέθεσε στη Shell τον εντοπισμό την εξόρυξη φυσικού αερίου στη βουλγαρική ΑΟΖ της Μαύρης Θάλασσας που ερευνούν αμερικανικοί ενεργειακοί κολοσσοί. Μετά την άρση των κυρώσεων σε βάρος του Ιράν άνοιξε ο δρόμος για να αξιοποιηθούν τα τεράστια ενεργειακά αποθέματα των Αγιατολάχ. Πέρσι 16 Ιανουαρίου οι υπουργοί Εξωτερικών Βουλγαρίας και Αρμενίας συναντήθηκαν στη Σόφια και συζήτησαν τον νέο Δρόμο της Μετάξης που μπορεί να μεταφέρει στην Ευρώπη πετρέλαιο και φυσικό αέριο από το Ιράν μέσω Αρμενίας, Αζερμπαϊτζάν, Γεωργίας και Βουλγαρίας.

Λόγω της γεωγραφικής θέσης της η Βουλγαρία είναι εξ αρχής ο αναγκαίος χώρος για την διέλευση των διεθνών ενεργειακών αγωγών από την Ανατολή στη Δύση. Απαντώντας στον ρωσικό Saouth Streem η Δύση εξήγγειλε τον αγωγό Nabucco τον οποίον, όμως, δεν άρχισε καν να κατασκευάζει και τον εγκατέλειψε όταν διεμέλισε το Ιράκ. Αντίθετα ο Saouth Streem προχώρησε ικανοποιητικά αλλά τον υπονόμωσε η Ε.Ε. με τους κανόνες ανταγωνισμού. Ωστόσο, φέτος 19 Μαρτίου η γιγαντιαία Gazprom, που μονοπωλεί το φυσικό αέριο της Ρωσίας, συμφώνησε στις Βρυξέλλες κατ' αρχήν με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή να προσαρμόσει τις τιμές της στους κανόνες του διεθνούς ανταγωνισμού, να συνεταιρισθεί με δυτικές εταιρείες και να επιτρέπει στις χώρες-πελάτες της να εξαγάουν όσες ποσότητες φυσικού αερίου περισσεύουν. Αυτό σημαίνει ότι η Μόσχα πρέπει να αλλάξει ριζικά την πολιτική της στη διανομή του φυσικού αερίου προς τη Βουλγαρία, την Τσεχική Δημοκρατία, την Εσθονία, τη Λετονία, τη Λιθουανία, την Πολωνία, την Ουγγαρία και τη Σλοβακία. Ίδωμεν.

Εντωμεταξύ αρχές του 21^{ου} αιώνα Ρωσία, Βουλγαρία και Ελλάδα συμφώνησαν να κατασκευάσουν αγωγό που, μέσω βουλγαρικού εδάφους, θα μετέφερε ρωσικό πετρέλαιο από το λιμάνι του Μπουργκάς στο λιμάνι της Αλεξανδρούπολης. Το έργο ωρίμασε αλλά οι Αμερικανοί το τορπίλισαν στη Βουλγαρία και εξαπέλυσαν στην Ελλάδα επιχειρήσεις για την ανατροπή -ίσως και εξόντωση- του Κώστα Καραμανλή.

Εντωμεταξύ, όμως, οι σεισμικές εξελίξεις και οι σφαγές στις χώρες της Βορείου Αφρικής και της Μέσης Ανατολής, που προκάλεσαν οι ανιστόρητες εγκληματικές επεμβάσεις των Δυτικών, έθεσαν εκτός ελέγχου τις εκεί παραδοσιακές ενεργειακές πηγές. Μοναδικός πλέον ενεργειακός και στρατιωτικός διάδρομος στον Νότο μένει η Βαλκανική Ζώνη με υπογάστριό της την Μακεδονία και επίκεντρο τη Θεσσαλονίκη.

Έτσι τον Ιούνιο 2013 η Δύση υπέγραψε την πολυμερή διεθνή συμφωνία για την κατασκευή του αγωγού Trans-Adriatic Pipeline (TAP), που θα μεταφέρει στην Ευρώπη φυσικό αέριο από το Αζερμπαϊτζάν μέσω Τουρκίας - Ελλάδος - Αλβανίας - Αδριατικής - Ιταλίας. Όλες οι εταιρείες είναι δυτικών συμφερόντων. Ο TAP μειώνει δραστικά την εξάρτηση της Ευρώπης και των Βαλκανίων από τη Ρωσία. Επί πλέον το ελληνικό τμήμα του αγωγού εξακτινώνεται στα Βαλκάνια όπου καθιστά κεντρικό ενεργειακό παίκτη την Ελλάδα. Στην καμπή αυτών των εξελίξεων, το 2015 η Ρωσία απάντησε με τον Turkish Streem ο οποίος επρόκειτο να μεταφέρει στην Ευρώπη ρωσικό αέριο σε παράλληλη πορεία προς τον Trans-Adriatic Pipeline αλλά με συμμετοχή και δυτικών εταίρων. Η κατάσταση στην Τουρκία τον ανέστειλε.

Ασκώντας την νέο-οθωμανική πολιτική της στα Βαλκάνια η Άγκυρα θεωρεί ενιαίο χώρο της την Θράκη. Στη Δυτική Θράκη θεωρεί Τούρκους τα μέλη της πολυεθνικής μουσουλμανικής μειονότητας: Πομάκους, Ρομά και τουρκογενείς.

Η Βουλγαρία αποτελεί την κεντρική πύλη του νέο-οθωμανικού διαδρόμου στα Βαλκάνια. Το 15,5% του πληθυσμού της είναι Μουσουλμάνοι και περίπου τα 2/3 αυτών Τούρκοι. Η Άγκυρα χειρίζεται το κόμμα της τουρκικής μειονότητας που αποτελεί ρυθμιστή της πολιτικής ισορροπίας και στις πρόσφατες εκλογές του Μαρτίου 2017 ήλθε πρώτο σε δύναμη κόμμα στην περιοχή Κίρτζαλι της βουλγαρικής Θράκης. Σε δημόσιο λόγο του στην Κεσσάνη δίπλα στον Έβρο ο Ρετζέπ Ταγίπ Ερντογάν, τότε ακόμη Πρωθυπουργός, διεκήρυξε στις 9 Δεκεμβρίου 2013:

«Η Θράκη είναι ταυτοχρόνως η Θεσσαλονίκη, η Κομοτηνή, η Ξάνθη, το Κίρτζαλι στη Βουλγαρία, ο Βαρδάρης, τα Σκόπια, το Πρίζρεν στο Κόσοβο, το Σεράγεβο. Η Θράκη είναι η ζωντανή ιστορία της Τουρκίας στην Ευρώπη και η εκπρόσωπος του ιστορικού παρελθόντος της σε αυτήν τη γεωγραφική περιοχή».

Ζωτικά συμφέροντα, συνεπώς, επιβάλλουν σε Σόφια και Αθήνα να διατηρήσουν και να ενισχύουν συνεχώς την στρατηγική συμμαχία Ελλάδος-Βουλγαρίας.

N. I. Μέρτζος